

El llenguatge Gentilicis (II)

21/IV/1977

Els problemes que plantegen els gentilicis no es redueixen a la forma que han de revestir sinó que afecten també el significat amb què cal usar cada un d'ells, especialment els que es refereixen a grans comunitats humanes o extensions territorials i, més encara, a certs Estats o entitats polítiques. Molts noms geogràfics, amb el transcur de temps, han esdevingut ambivalents: designen una antiga regió geogràfica o històrica i alhora un Estat modern, el qual pot comprendre només una part d'aquella i incloure, en molts casos, d'altres països. Són diversos els Estats constituïts per una pluralitat de nacionalitats, regions, ètnies, etc, que han resolt el problema de la pròpia designació desistint d'un nom geogràfic tradicional, hegemònic o preponderant, i adoptant una denominació descriptiva, de caràcter polític o administratiu. Però això, és clar, no resol d'una manera igualment satisfactòria el problema del nom amb què cal designar els ciutadans d'aquell Estat, o de l'adjectiu que cal aplicar a les coses que s'hi relacionen o refereixen.

Veiem, així, com no són pas infreqüents les controvèrsies originades pel terme amb què cal designar els ciutadans o naturals —i totes les coses que s'hi refereixen o hi pertanyen— d'alguns Estats moderns amb una denominació de caràcter polític. Per exemple, els Estats Units d'Amèrica. No sembla possible que es pugui fer sinó amb els gentilicis tradicionals, americà i nord-americà, el primer, sens dubte, més usual, perquè és més simple, però més impropri, encara que tots dos han estat sovint con-

~~Els qui rebutgen l'ús dels termes nord-americà i, especialment americà, amb el valor que tenen a l'Amèrica, són a denominacions impropies, no tan usualment imputats per raons ideològiques, és neguen a servir uns afanys imperialistes, que haurien manipulat l'ús d'aquests termes a profit de la pròpia causa, fet que té la seva expressió més coneguda en l'ambigüitat del lema «Amèrica per als americans» del president Monroe. Però aquesta actitud ideològica no ens pot dur a ignorar allò que són fets de llenguatge: els termes americà i nord-americà són ambivalents i, deixant de banda tèrboles ambigüitats, en determinats contextos no poden significar sinó «ciutadà o natural dels EUA, relatiu o pertanyent als EUA». D'altra banda, una denominació complexa com Estats Units d'Amèrica no permet la formació d'un derivat (encara que el castellà, excepcionalment, l'hagi obtingut). És possible, com hem dit, de crear, amb elements descriptius, una denominació per a qualsevol Estat o comunicat humana, però ja no ho es sempre —el llenguatge té les seves limitacions— de formar-ne derivats. Ara: qui vulgui evitar perilloses o indesitjades ambigüitats, sempre trobarà la manera de fer-ho. Per exemple: Els interessos dels EUA exigeixen... en lloc de Els interessos americans exigeixen...~~

Albert Jane